

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

2017/2086(INI)

25.9.2017

NÁVRH STANOVISKA

k ženám, rovnosti medzi ženami a mužmi a klimatickej spravodlivosti
(2017/2086(INI))

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

Spravodajkyňa: Linnéa Engström

OBSAH

Strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o ženách, rovnosti medzi ženami a mužmi a klimatickej spravodlivosti (2017/2086(INI))

Európsky parlament.

- so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv prijatú 10. decembra 1948 a na dohovory OSN v oblasti ľudských práv a opčné protokoly k týmto dohovorom,
- so zreteľom na Dohovor OSN z 18. decembra 1979 o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW),
- so zreteľom na Pekinskú deklaráciu a akčnú platformu z roku 1995, ktoré boli prijaté na štvrtej svetovej konferencii, najmä na kritickú oblasť záujmu K (Ženy a životné prostredie),
- so zreteľom na 18. konferenciu zmluvných strán (COP 18) Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy (UNFCCC), ktorá sa konala od 26. novembra do 8. decembra 2012 v Dauhe (Katar), rozhodnutie 23/CP.18,
- so zreteľom na 20. konferenciu zmluvných strán (COP 20) UNFCCC, ktorá sa konala 1. – 12. decembra 2014 v Lime (Peru), a najmä na pracovný program z Limy týkajúci sa rodovej problematiky, rozhodnutie 18/CP.20,
- so zreteľom na 21. konferenciu zmluvných strán (COP 21) UNFCCC, ktorá sa konala od 30. novembra do 11. decembra 2015 v Paríži (Francúzsko),
- so zreteľom na 22. konferenciu zmluvných strán (COP 22) UNFCCC, ktorá sa konala 7. – 18. novembra 2016 v Marrákeši (Maroko), a na rozhodnutie o rodových otázkach a zmene klímy, ktorým sa rozširuje pracovný program z Limy týkajúci sa rodovej problematiky, rozhodnutie 21/CP.22,
- so zreteľom na program trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030, ktorý bol prijatý v septembri 2015 a nadobudol platnosť 1. januára 2016, a najmä na jeho ciele trvalo udržateľného rozvoja 1, 4, 5 a 13,
- so zreteľom na rezolúciu Rady OSN pre ľudské práva 35/20 z 22. júna 2017 o ľudských právach a zmene klímy,
- so zreteľom na článok 2 a článok 3 ods. 2 a 5 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ),
- so zreteľom na článok 8 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ),
- so zreteľom na závery Rady z 25. júna 2012 o rodovej rovnosti a životnom prostredí: posilnené rozhodovanie, kvalifikácie a konkurencieschopnosť v politike v oblasti zmiernenia zmeny klímy v EÚ,
- so zreteľom na akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť na roky 2016 – 2020, ktorý Rada prijala 26. októbra 2015,

- so zreteľom na svoje uznesenie z 26. novembra 2014 o konferencii OSN o zmene klímy v roku 2014 – COP 20 v Lime v Peru¹,
 - so zreteľom na svoje uznesenie zo 14. októbra 2015 o správe Smerom k novej medzinárodnej dohode o klíme, ktorá sa má podpísať v Paríži²,
 - so zreteľom na článok 52 rokovacieho poriadku,
 - so zreteľom na správu Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť a stanoviská Výboru pre zahraničné veci a Výboru pre rozvoj (A8-0000/2017),
- A. keďže k zmene klímy dochádza na celosvetovej úrovni, ale deštruktívnejší vplyv má na krajiny, ktoré sú za globálne otepľovanie najmenej zodpovedné; keďže dosah je väčší v prípade obyvateľstva, ktorého živobytie najviac závisí od prírodných zdrojov a/alebo ktoré má najmenšie možnosti reagovať na prírodné katastrofy, ako sú suchá, zosuvy pôdy, záplavy a hurikány;
 - B. keďže zmena klímy má iný dosah na ženy a iný na mužov; keďže ženy sú zraniteľnejšie a vystavené väčším rizikám a zaťaženiu, a to z rôznych dôvodov – počnúc nerovnakým prístupom k zdrojom, vzdelávaniu, pracovným príležitostiam a pozemkovým právam až po sociálne a kultúrne normy a ich rôzne prierezové skúsenosti založené na etnickej príslušnosti, identite, sexuálnej orientácii, náboženskom vyznaní, funkcii, veku atď.;
 - C. keďže účinky zmeny klímy zhoršujú rodové rozdiely, čo sa týka diskriminácie, ohrozenia zdravia, straty živobytia, presídlenia, nútenej migrácie, chudoby, obchodovania s ľuďmi, násilia, potravinovej neistoty a prístupu k infraštruktúre a základným službám; keďže je potrebný rodovo transformačný prístup, ktorý spája analýzu účinkov zmeny klímy s kľúčovými úvahami o maskulinite, normách, modeloch spotreby a ich vplyve na zmenu klímy;
 - D. keďže nerovnaká účasť žien na rozhodovacích procesoch a trhoch práce zhoršuje nerovnosti a často bráni ženám prispievať v plnej miere k tvorbe politiky v oblasti klímy a jej plánovaniu a vykonávaniu a podieľať sa na nej;
 - E. keďže zmluvné strany UNFCCC sa na stretnutí COP 18 rozhodli (rozhodnutie 23/CP.18) prijať cieľ vyváženého zastúpenia žien a mužov v orgánoch zriadených podľa dohovoru a Kjótskeho protokolu v záujme zlepšenia účasti žien, zabezpečenia účinnejšej politiky zmeny klímy, ktorá v rovnakej miere rieši potreby žien a mužov, a sledovania pokroku pri plnení cieľa rodovej rovnováhy v rámci podpory rodovo citlivej politiky v oblasti klímy;
 - F. keďže pracovný program z Limy týkajúci sa rodovej problematiky, ktorý bol prijatý na konferencii COP 20 (rozhodnutie 18/CP.20), vytvára tlak v súvislosti s rodovou rovnosťou v zastúpení zmluvných strán a presadzuje rodovú citlivosť pri tvorbe a vykonávaní politiky v oblasti zmeny klímy;
 - G. keďže Parížska dohoda (COP 21) stanovuje, že rodovo citlivé opatrenia v oblasti klímy

¹ Ú. v. EÚ C 289, 9.8.2016, s. 27.

² Prijaté texty, P8_TA(2015)0359.

sa musia začleniť do všetkých aspektov vykonávania dohody;

- H. keďže mechanizmy na financovanie adaptačných a zmierňujúcich opatrení a na kompenzáciu za stratu a škody alebo za vysídľovanie v súvislosti so zmenou klímy zostanú neúčinné, ak nebudú zahŕňať plné zapojenie žien do procesu navrhovania, rozhodovania a vykonávania; keďže zohľadňovanie znalostí žien môže viesť k pokroku v oblasti zvládania katastrof, posilniť biodiverzitu, zlepšiť hospodárenie s vodou, zvýšiť potravinovú bezpečnosť, brániť dezertifikácii, prispieť k ochrane lesov, zabezpečiť rýchly prechod na technológie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a podporiť verejné zdravie;
- I. keďže zmluvné strany Parížskej dohody uznali, že zmena klímy je spoločným problémom celého ľudstva a že zmluvné strany by mali pri prijímaní opatrení na riešenie zmeny klímy rešpektovať, podporovať a zohľadňovať svoje záväzky v oblasti ľudských práv, práva na zdravie, práv pôvodného obyvateľstva, miestnych spoločenských skupín, migrantov, detí, osôb so zdravotným postihnutím a ľudí v zraniteľných situáciách a práva na rozvoj, ako aj rovnosti pohlaví, posilnenia postavenia žien a medzigeneračnej spravodlivosti,
- J. keďže klimatická spravodlivosť spája ľudské práva a rozvoj, pričom ochraňuje práva najzraniteľnejších osôb a spravodlivo rozdeľuje záťaž a prínosy zmeny klímy a jej vplyvov;
- K. keďže ciele OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja uznávajú prepojenie medzi dosiahnutím rodovej rovnosti a splnením všetkých týchto cieľov vrátane cieľa č. 13 týkajúceho sa zmeny klímy, ktorý umožňuje riešiť základné príčiny slabšieho sociálno-ekonomického postavenia žien, a tým posilniť ich odolnosť voči zmene klímy;
- L. keďže účinky zmeny klímy v regiónoch, ako sú subsaharská Afrika a južná Ázia, by mohli do roku 2030 uvrhnúť viac ako 100 miliónov ľudí do extrémnej chudoby, čo by podnecovalo konflikty a spôsobilo vysídľovanie; keďže v Dohovore OSN o boji proti dezertifikácii sa odhaduje, že do roku 2045 by mohlo byť v dôsledku rozširovania púští vysídlených 135 milión ľudí; keďže Medzinárodná organizácia OSN pre migráciu odhaduje, že do roku 2050 by mohlo byť v súvislosti so zmenou klímy vysídlených 200 miliónov ľudí;
- M. keďže rodová rovnosť a právo na rozvoj sú neoddeliteľnou súčasťou koncepcie klimatickej spravodlivosti; keďže ženy, ktoré nesú najväčšie bremeno zmeny klímy, sú zároveň najviac zasiahnuté vysídľovaním v dôsledku tejto zmeny, pretože vysídľovanie ich postihuje vážnejšie;
- N. keďže schopnosť žien zvládať túto situáciu často oslabujú prevládajúce rozdiely; keďže zmena klímy tieto rozdiely ešte prehĺbi, čo povedie k ďalšiemu vysídľovaniu;
- O. keďže mnohým z týchto účinkov možno predísť zavedením rýchleho, inkluzívneho a rodovo citlivého rozvojového programu so zameraním na zmiernenie zmeny klimatických podmienok a adaptáciu na ňu;
- P. keďže účinky zmeny klímy vedú k vysídľovaniu obyvateľstva, ktoré nezapadá do parametrov súčasných medzinárodných rámcov; keďže reakcia na vysídľovanie v

dôsledku zmeny klímy bude mimoriadne dôležitou výzvou, ktorá si vyžiada komplexnú a obsiahlu globálnu stratégiu;

- Q. keďže prijatie kľúčových posolstiev týkajúcich sa ľudských práv a zmeny klímy zo strany Rady OSN pre ľudské práva je významným krokom vpred pri posilňovaní práv osôb vysídlených v dôsledku zmeny klímy; keďže program 2030 a Parížska dohoda poskytujú svetovým vodcom prierezový normatívny základ pre vypracovanie takého rámca prostredníctvom ďalšieho rozpracovania existujúcich nástrojov OSN;
- R. keďže EÚ má jasný právny rámec, ktorý vyžaduje, aby vo svojich vnútorných a vonkajších politikách rešpektovala a podporovala rodovú rovnosť a ľudské práva; keďže politika EÚ v oblasti klímy môže mať výrazný vplyv na ochranu ľudských práv a presadzovanie rodovo citlivých politík v oblasti klímy na celom svete;
- S. keďže EÚ môže účinne vylepšiť právne a politické prostredie s cieľom podporovať klimatickú spravodlivosť a vývoj medzinárodného rámca na ochranu práv osôb vysídlených v dôsledku zmeny klímy pri súčasnom rešpektovaní rodovej rovnosti, najmä so zameraním na budúci globálny pakt o migrácii a činnosť pracovnej skupiny pre problematiku vysídľovania v rámci Varšavského medzinárodného mechanizmu UNFCCC pre straty a škody;
1. uznáva, že rodová rovnosť je hnacou silou trvalo udržateľného rozvoja a riadenia klimatických výziev; zdôrazňuje, že ženy nie sú len obeť, ale aj vplyvné iniciátorky zmien, ktoré môžu na základe plnej účasti formulovať a vykonávať účinné stratégie boja proti zmene klímy a/alebo riešenia vo vzťahu k adaptácii na zmenu klímy a jej zmiernenie a budovať odolnosť voči tejto zmene, pričom sa budú opierať o rozličné oblasti svojich skúseností a praktických znalostí z celej škály odvetví od poľnohospodárstva a lesného a rybného hospodárstva až po energetickú infraštruktúru a udržateľné mestá;
 2. vyjadruje poľutovanie nad tým, že všetky príspevky k činnosti zmluvných strán UNFCCC v rodovej oblasti sú dobrovoľné; nalieha na Komisiu, aby spolu s členskými štátmi opätovne potvrdila svoju podporu vypracovaniu, prijatiu a financovaniu akčného plánu UNFCCC pre rodovú rovnosť, ktorý by bol doplnený komplexným a viacročným pracovným programom zahŕňajúcim financovanie, prioritné oblasti činnosti, časový harmonogram, kľúčové ukazovatele dosiahnutých výsledkov, vymedzenie zodpovedných aktérov a mechanizmy monitorovania a preskúmania;
 3. žiada členské štáty, aby sa riadili rozhodnutím 21/CP.22 o rodových otázkach a zmene klímy, ktoré vyzýva zmluvné strany, aby určili a podporovali národné kontaktné miesto pre rodové otázky, ktoré by malo na starosti rokovania o klíme a vykonávanie a monitorovanie príslušných opatrení;
 4. vyzýva Komisiu, aby spolu s členskými štátmi zabezpečila v rámci činnosti varšavskej pracovnej skupiny pre problematiku vysídľovania, ktorá na konferencii COP 22 dostala od UNFCCC mandát vypracovať odporúčania, pokiaľ ide o integrované prístupy na zabránenie, minimalizáciu a riešenie vysídľovania súvisiaceho s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy, rodovo citlivý prístup, ktorým sa uzná, že ženy a dievčatá patria k najzraniteľnejším skupinám postihnutým vysídľovaním v dôsledku zmeny klímy;

5. vyzýva Komisiu, aby spolu s členskými štátmi zabezpečila rodovo citlivý prístup v rámci svojej činnosti na úrovni Platformy pre problematiku vysídľovania v dôsledku zmeny klímy (Nansenova iniciatíva) a jej Programu na ochranu cezhranične vysídlených osôb v súvislosti s katastrofami a zmenou klímy;
6. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby prispievali ku globálnemu paktu o bezpečnej, riadenej a legálnej migrácii s cieľom zaručovať klimatickú spravodlivosť, zabezpečovať prínos založený na ľudských právach a uplatňovať hľadisko rodovej rovnosti v rámci celého tohto paktu;
7. konštatuje, že finančné záväzky EÚ v oblasti rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien sa zvýšili, čo sa ale nedá povedať o kapacite ľudských zdrojov na riadenie tohto rastúceho objemu práce; zdôrazňuje, že EÚ neplní rozhodný inštitucionálny záväzok týkajúci sa rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien vo vzťahu k zmene klímy, najmä ako sa stanovuje vo všeobecných politikách upravujúcich rozvojovú spoluprácu, konkrétne ciele trvalo udržateľného rozvoja a akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť;
8. vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že rodová rovnosť a zmena klímy nie sú prioritnou oblasťou akčného plánu EÚ pre rodovú rovnosť, rodovo citlivé ukazovatele neboli dostatočne rozvinuté ani začlenené do podávania správ o výsledkoch a vnútorná zodpovednosť za výsledky v oblasti rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien a ich financovanie sú stále nedostatočné; vyjadruje poľutovanie nad tým, že jediný cieľ, pokiaľ ide o klímu a účasť žien, stanovený v spoločnom pracovnom dokumente útvarov Komisie (SWD(2015)0182) sprevádzajúcom akčný plán pre rodovú rovnosť, a síce cieľ 20 spočívajúci v zabezpečení rovnakých práv žien na účasť v rozhodovacích procesoch o otázkach klímy a životného prostredia a na ich ovplyvňovanie, má ako ukazovateľ (20,1) počet úmrtí na 100 000 obyvateľov v dôsledku klimatických a prírodných katastrof – priemer za posledných desať rokov;
9. vyzýva Komisiu a generálne riaditeľstvá zodpovedné za rodovú rovnosť, rozvoj a energetiku a klímu, aby rodovú rovnosť začlenili štruktúrovaným a systematickým spôsobom do svojich politík v oblasti zmeny klímy a energetiky pre EÚ a nezameriavali sa výlučne na vonkajší rozmer; naliehavo žiada najmä Generálne riaditeľstvo pre spravodlivosť a spotrebiteľov a Generálne riaditeľstvo pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj (DEVCO), aby zvýšili svoju informovanosť o rodovej rovnosti a posilnení postavenia žien a zintenzívnili svoju prácu v tejto oblasti, pretože sa týka klimatickej spravodlivosti; zdôrazňuje, že Generálne riaditeľstvo pre oblasť klímy musí vyčleniť prostriedky na prijímanie pracovníkov, ktorí by pôsobili v rámci kontaktného miesta pre rodové otázky;
10. uznáva, že zlepšenia technických usmernení a podobné opatrenia nezabezpečia bez prevzatia vedúceho postavenia a bez inštitucionálnych stimulov, ktoré by z tohto postavenia mali vyplývať, zvýšenie účinnosti EÚ v oblasti rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien;
11. vyzýva Komisiu, aby prevzala iniciatívu a vypracovala komplexné oznámenie s názvom Rodová rovnosť a zmena klímy – budovanie odolnosti v rámci stratégií na zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu, a to s cieľom plniť svoj pevný inštitucionálny záväzok v oblasti rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien a riešiť súčasné nedostatky, pokiaľ ide o inštitucionálnu koordináciu;

12. vyzýva parlamentné výbory, aby pri práci v rámci svojich oblastí právomoci, pokiaľ ide o prierezové otázky zmeny klímy, trvalo udržateľného rozvoja a ľudských práv, prikladali väčší význam uplatňovaniu hľadiska rodovej rovnosti;
13. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade a Komisii.